

Länsstyrelsen
Västerbotten

Yttrande

Datum
2020-05-14

Ärendebeteckning
500-1743-2020
Arkivbeteckning
500

1(4)

Regeringskansliet, Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkande SOU 2020:3, hållbar slamhantering

Er beteckning: M2020/00078/Ke

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västerbotten lämnar följande yttrande över betänkandet - Hållbar slamhantering (SOU 2020:3).

Utredningen är väl genomarbetad och beskriver utmaningarna med att tillskapa en långsiktigt hållbar återvinning av näringsämnen ur det slam som produceras. Länsstyrelsen välkomnar att utredaren hänvisar till den nationella livsmedelsstrategin och målet att öka den svenska livsmedelsproduktionen.

Utredaren konstaterar att det finns möjlighet för att utvinna fosfor ur avloppsslam, men att teknikerna är energikrävande och innebär höga kostnader såväl för omställning som vid produktion.

Länsstyrelsens ställningstagande:

- Länsstyrelsen Västerbotten avstyrker utredningens förslag om totalt spridningsförbud av avloppsslam (alternativ 1)
- Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om spridningsförbud av avloppsslam med möjlighet till undantag för spridande av hygieniserat och kvalitetssäkrat slam på produktiv jordbruksmark. Dock under förutsättning av avsättningsmöjligheterna breddas till att även omfatta exempelvis jordförbättring eller anläggningsjord (alternativ 2)
- Länsstyrelsen avstyrker återvinningskrav på fosfor, såsom förslaget är utformat
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att Naturvårdsverket föreslås ansvara för regelbundet återkommande kontrollstationer för att säkra kvaliteten på det avloppsslam som får spridas, samt föreslå kompletterande reglering för andra organiska gödselmedel.

Allmänna synpunkter

- Länsstyrelsen Västerbotten avstyrker alternativ 1 i betänkandet som innebär ett totalt spridningsförbud för slam, med mycket begränsade undantag.

Länsstyrelsen tar fasta på att utredaren själv konstaterar att detta alternativ kan bedömas vara mindre realistiskt. Dels eftersom forskningen inte har kunnat belägga att slamgödslade grödor ger hälsopåverkan eller påverkar ekosystemen i jordbruket på ett negativt sätt, dels för att det inte är förenligt med EU-regelverket.

Lagstiftningen när det gäller avfallshantering generellt är i ofta i låg utsträckning anpassad för förhållandena i glesbygdsområden, där långa transportavstånd och relativt små avfallsmängder innebär speciella utmaningar när det gäller omhändertagande av avfall. Detta gäller inte minst avloppsslam. Därför skulle ett totalt förbud mot spridande av avloppsslam få alltför stora negativa konsekvenser framförallt för geografiskt stora, men glesbefolkade kommuner i inlandet.

- Länsstyrelsen tillstyrker alternativ 2 i utredningen som innebär ett spridningsförbud för slam, med undantag för spridning av hygieniserat och kvalitetssäkrat slam på produktiv jordbruksmark. Dock under förutsättning av avsättningsmöjligheterna breddas till att även omfatta exempelvis jordförbättring eller anläggningsjord (alternativ 2)

Spridande av kvalitetskontrollerat avloppsslam på jordbruksmark är den mest kostnadseffektiva metoden att återvinna fosfor ur avloppsslam. Någon annan långsiktigt hållbar teknisk metod att utvinna fosfor bedöms inte vara marknadsmässigt gångbar för närvarande.

Dessvärre fortsätter utvecklingen att många jordbruk läggs ner, inte minst i inlandet. Det innebär att det kommer att vara mycket svårt att få avsättning för avloppsslammet, även om regelverket medger att slammet sprids på produktiv jordbruksmark. Lagstiftningen bör ge utrymme för att använda

slam även inom andra användningsområden än produktiv jordbruksmark, exempelvis som jordförbättring eller anläggningsjord. Det är viktigt att regelverket i sådana fall utformas så att det finns möjlighet att kontrollera materialet och att förebygga risk för näringsläckage.

Av betänkandet framgår att spridningsförbudet även avses omfatta användningen av avloppsslam i anläggningsjord. En osäkerhet i utredningens förslag är en beskrivning av när ett hanterat avloppsslam ska upphöra att betraktas som ett avloppsslam och inte omfattas av bestämmelsen. Anläggningsjord tillverkas i huvudsak genom kompostering av olika substrat där avloppsslam kan utgöra en ingående komponent. Exempelvis kan föroreningsnivåerna i biokol och anläggningsjord i vissa fall vara jämförbara. Detta skulle kunna innebära att den efterföljande behandlingen, snarare än förekomsten av föroreningar, avgör om en produkt omfattas av förbudet eller inte.

Fortfarande finns behov av att använda avloppsslam, bland annat för deponitäckning och för gruvavfall. Behovet av avloppsslam för konstruktion och sluttäckning bedöms dock minska de närmaste åren, eftersom de flesta svenska deponier ska vara avslutade och sluttäckta 2020. Ett totalt spridningsförbud för slam kan därför innebära att många va-huvudmän kan få svårt att bli av med sitt avloppsslam.

Länsstyrelsen bedömer även att det finns stor risk för att mindre kommuner i inlandet kommer att få svårt att bli av med sitt slam genom den monopolsituation som kan uppstå med enstaka större återvinningsanläggningar samt på grund av konkurrens med större avloppsreningsverk.

- Länsstyrelsen Västerbotten avstyrker förslaget om återvinningskrav på minst 60 procent av den fosfor som finns i avloppsslammet för allmänna avloppsreningsanläggningar överstigande 20 000 pe,

Förslaget riskerar att missgynna utvecklingen av nya avloppssystem där näringsämnen kan utvinnas tidigare i processen. Fokus bör inte ligga på att enbart utvinna fosfor utan att totalt sett hämta hem så mycket resurser som möjligt från avloppssystemen.

Avloppsslam kan innehålla tungmetaller, patogena organismer, läkemedelsrester och mikroplaster. Samtidigt finns näringsämnen, fosfor och kväve som bör återföras till näringskedjan. Dessutom finns en betydligt större outnyttjad resurs av fosfor i gruvavfall i Norrbotten. Länsstyrelsen Västerbotten anser att det kan vara både samhällsekonomiskt och miljömässigt mera välbetänkt att investera i denna utvinning av fosfor från gruvavfall

Den sammanfattande bedömning är att hantering av avloppsslam är en komplex fråga. Det är svårt att komma fram till konkreta hållbara lösningar som är samhällsekonomiskt och miljömässigt hållbara och som dessutom vinner acceptans, inte minst inom jordbruksnäringen. Det är viktigt att införande av ett nytt regelverk kring hantering av avloppsslam utformas så att det inte skapar betydande negativa följd effekter. Länsstyrelsen anser att

ett helhetsgrepp behövs där gränsvärden även tas fram för när avloppsslam får användas för andra syften än spridning på åkermark.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Magnus Langendoen med miljöhandläggare Hans Sandberg som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.